

საქართველოს

დამოუკიდებლობა

L'INDÉPENDANCE GÉORGIENNE

ოგანო „პატული ეროვნული პოლიტიკური ცენტრისა უცხოეთში“.

პარიზი. სექტემბერი 1952 წ.

პირველი და მეორე მსოფლიო ომის შუა განვლო ოცმა წელიწადმა: 1918—1939. ეს ხარვეზი საესე იყო მაღალი-ფარდოვან სიტყვებით: „ომი ომის წინააღმდეგ“, „უკანასკნელი ომი“, „სამარადისო ზავი“ და ყველაზედ დამახასიათებელი ამ ეპოქისა — „ბრიან - კელოგის პაქტომანია“ გახდა. მეორე საჭივით, ომის საბაზ-მიზნებზე გა-მრავლდა, ყველა ისხავდა იარაღს და ვილ-სონის კეთილშობილ „14 პუნქტი“-სგან, საილახებო „ქრთა ილივის“ მტეი, ყველაფე-რი პაქტის ჩამოკიდებული დაჩა: მზად-დებოდა მეორე მსოფლიო ომი. მომწიფდა და თავს დაგვატყდა. ჩვენ კიდე იმ სა-ზავი ხარვეზში ვაფრთხილებდით ქართ-ველ საზოგადოებას, რომ „გაზეთებს დუ-რაქტივისათვისა სწერენ“ და სიტყვები, პაქ-ტები, ლიგები — მხოლოდ „ლოკავა და-ჭრილ ლონთავან საქუთარ ტრილობათა“, ახალი ომის სამზადისშია. მოუშვადებელ-ნი მხოლოდ ჩვენ დაფრთხი, როგორც მთე-ხედავად 1914 წლის წინა ვაფრთხილე-ბისა.

ჩვენ არა ვფიქრობთ, მესამე მსოფლიო ომამდე, საზავო ხარვეზმა ოცი წელიწადი გასტანოს: ომი არავის „არ უნდა“; ყველას პირზე აკერია „ზავი“; ამერიკა, რუსეთი, ევროპა და... „ქ. ე. საბჭო“ ნიქრეთილად აყრუებს გულის-ყურს საგაზეთო ლათაიე-ბით. მაგრამ ატომიური წყალ-ჭვეშა ნა-ვი და ზარბაზანი: რეაქტიური პეროპლა-ნი „სტერისონიკ“; წითელი და ცისფერი საშქარნი, ურანისა და წყალმზადის ყუმ-ზარა და სხვა ათასი რეალობა, — ინდენი-ფე საანბანო ქეშმარტება, ლათაიების დამარტეველი.

მეორე მსოფლიო ომის შემდეგ, ომის საბაზ-მიზნებში უფრო გამრავლა, მტკიე-ნეული ადგილები, გეოგრაფიულად თუ სტრუქტურულად, გაათვედა და კანადრას ფე-ლთმისობა არაა საჭირო, ადამიანი ომს ყოველ-დღე მოელოდეს.

ამიტომ, ჩვენ ვფიქრობთ, რადგან ჩვენ ვერც გამოიწვევთ და ვერც შეეცხურებთ ომს, ყოველი ქართველი, შინ და გარეც, კომუნისტი თუ არა, უნდა ემზადებოდეს, მზად იყოს, ომში: ფიზიკურად გადაარჩი-ნოს საქართველო, უფლებრივად ადადგი-ნოს, ზნეობრივად აამაღლოს.

კერძოდ, ვგუფებდთ თუ ორგანიზაციუ-ლად იქონიოს „უჩინარი პაქტი“ ერთმან-ნეთთან, რომ „ატლანტიური ქარტია“, „ატლანტიკის პაქტი“ და სხვა ათასი ახ-დილი თუ ფარული მოვლენის დენა, —სა-ქართველოს წისქვილის ღარისკენ მიღრო-ჯოს. შეიძლება, კეთილად და პირადად მრავალი შეეწიროს ბრძოლას, ა ს ე თ რთულ გარემოებათა ხლოართში, მაგრამ „სამშობლო, როგორც უფალი, — ქრთა ქვეყანაზედა“ და ყველა თავგანწირული თუ თავდადებული ქართველის სიცოცხ-ლს, ერთ წვეთად მანც რომ მიემატოს ჩვენი წისქვილის ღარსა, — ალალიც იქნე-ბა და კეთილ- შედეგანიც.

ღარწმუნებულნი, რომ ასე უნდა იფიქ-როს, იქრძნოს და იმოქმედოს ყოველმა ქა-რთველმა, თამაზად ვიმეორებთ: „ქართავო დეილენდა ისტ“, რომ საქართველო - კავ-კასიამ, როგორც აკვანმა ცივილიზაციისა,

28 აგვისტოს აჯანყების ათი-წლის თავზე—1934 წ. სოც.-დემოკრ. „ბრძოლის ხმა“ (№ 46, იხ სურათი) აღიარებდა ბრძოლას ბოლშევიზმთან და ამავე დროს ეროვნულ ბრძოლას რუსულ იმპერიალიზმთან. ის დაადებდა: A bas l'Impérialisme Russe (გარტყლება იხ. მესამე გვერდზე)

„ს ი ბ რ ძ ე მ“ ს ი ც რ უ ი ს ა

ამ სათაურით, უფროს „ივერია“-ში (№ 4 - II - 1952 წ.), მე უკვე მივეტყე ყურა-დებდა ქართველი მკითხველისა „ქართულ (?) ეროვნულ (?) საბჭოს (!) ზოგიერთ სი-ყალბე-სიცრუეებზე, როგორც მენშევიკ-ბოლშევიკების საერთო „გონების საზრ-დოზე“, მაგრამ იქ მოყვანილ მრავალი მსა-გალითათი როგორი ამოიწურება „სიცრუის სალაირო“, დღითი-დღე უხვად ჩრბ-დებდა ჩვენი პარიზელი, თუ მოსკოველი „საბჭოელებისაგან“. უბედურებაც იმაშია სწორედ, რომ მარქსისტულმა სკოლამ „ლიალეტიკისა“, რასაც ძველად „სოფი-სტიკა“ ეწოდებოდა, მჭიდროდ მოიკიდა ფეხი საქართველოსა და ემიგრაციაში-აც და ისე გარყვნა აზროვნება, ლოდიკა, მორალი, რომ ადამიანს ველარ შეეძლოს გარჩევა სინამდვილისა — სიყალბისაგან, სიმართლისა — სიცრუისაგან, კემშარტე-ბისა — ბნელ კუნჭულებში ჩაწყობილ მსა-ქინაციებისაგან. ეს სენი აქვს ზოგ არა-მარქსისტსაც და ხშირად გაიგონებთ სასო-წარსვეთილების ვინაჩრობას: „მთივე მეთოდით უნდა ვაჯობოთ“—ო. ეს, მანე უტოპიად უნდა ჩათვალოს, რადგან სი-ცრუით - სიცრუე არ დათრეულება და მარ-ქსიზმის ტალმედისტებმა სამ ბელოვნებაში ბეურად წინ გაუსწიეს თავიანთ ათასწლო-ვან წინაპარს, — ფარსეველებსაც და სოფი-სტებსაც, არამც თუ არა-მარქსისტულ კვატებსა.

ამიტომ, რაკი ქვეყანა „ჩალით არ არის დახურული“ და ბნელეთში არა ცხვოვრო-ბთ, მარტო მთედვიე მათი მხოლებით და კემშარტების სასახურით შეიძლება მათი ღლაგმეა. ამაშია ნამდვილი დემოკრატიზ-მი.

მსოფლიო დემოკრატია მიხედა უკვე, რომ ბოლშევიკური „სახალხო დემოკრა-ტია“ („ლა დემოკრატი პოპულერი“) — ტო-ტალიტარიზმის უაღრესი სახეა; და შოჩის

არ არის ის დღე, როცა, აქა - იქ ჯერ მკრ-თალად ამოტივტივებული, მაგრამ სიღრმე-ში დაღეილი რქუნა, — ყოველნაირ მარ-ქსიზმის მანებლობისა ქვეყნისათვის, — ერ-თნაისადღე იქნება შეფასებული და და-გ-მობილი.

დიდსა თუ პატარა მოვლენებში ეს თა-ნაბრობა მენშევიზმ-ბოლშევიზმისა ყოვე-ლდღიურად მეღვენდება, როგორც ჩვენი პატარა ფარგლებსა, ისე რუსეთის დიდ, თუ მსოფლიოს უდიდეს ფარგლებში და... „ნუ შეგვიყვანებ ჩვენ განსაცდელსა, არა-მედ გეხსენ ჩვენ ბოროტისაგან“.

მე უკვე აღვნიშნე პარალელები და ნათე-საობა ბოლშევიკებისა და მენშევიკებისა ჩვენი დამოუკიდებლობის დროს („ივერია“ № 4) და 1946 წ. ბ-ნ ჟორდანი - გემპტო-რის შემხატებლობა თავაძებთან, „რომ-ლისთანა მებრძოლი ქართველი ახალგაზ-და, ემიგრაციაში-აც — 1952 წ. 27 ანთარ-საც ჯერ, — არ მოიძებნებოდა“ (გემპტ-კოიი დიქტი).

ახლა უფროეთი ზოგიერთ სხვა პარალე-ლებს იმევე სიცრუე-სიყალბეში: ბოლშე-ვიკებში მიიღეს კონსტრუქციით არა მარ-ტო საქართველოს, არამედ რუსეთში შემე-ვალ სხვა რესპუბლიკების დამოუკიდებ-ლობაც, მაგრამ ყველამ იცის, თუ რა - მ-სისხო სიცრუე არის ეს „სოციალისტური შინაარსით და ნაციონალური-ფორმით“ დამოუკიდებლობა.

„რუსეთის სოც.-დემ. პარტიას (მენშევი-კებს)“ დროშაზე და პირზე აკრიათ „ერთა თვით - გამორკვევა“, მაგრამ ვერ მოასწრო ამერიკის საგარეო საქმეთა მინისტრმა, ბა-ტონმა არსიონმა ჩვენი სადღეგრძელოს და-ღევა 26 მაისის დღეს და სენსაში გამოს-ვლს ამავე საგანზე. — უკვე „რუსეთის ს.-დემოკრატიამ“ ვანგაში ასტყნა და პროტე-სტები გამოაცხადა (ნულარას ვიტყვი, ჩვენი მენშევიკების, ფულით მფარველ ლაიონის ლანდესასა და მეჭარხედ, იმა-ვე არსიონის წინააღმდეგ) და, აი, რასა სწე-რენ „რუსეთის ს.-დემოკრატიის“ დღესაც განუყრელი ძმები „მებრძოლი საქართვე-ლო“-დან (იხ. № 5).

გრძელ-გრძელი და სრულიად არა-მე-ცნიერული, არამედ რუსები რომ იტყვიან „ოტსებიატინას“ არეული „აზრობის“ შე-მდეგ, რომ „ეროვნული და პიროვნული თავისუფლება განუყოფელი პრობლემა“⁴⁸, ასეთ აზრებულ დებულებასაცა ბრძანებს ხაზგასმით (იხ. გვ. 2 - რე): „ეროვნული განმათავისუფლებელი ბრძოლა (თავისუფ-ლების საერთო პრობლემისთან გადაბმე-ლი) სულ ქრთა, — მას პრიმატობას მივა-წერთ თუ მორიგ ამოცანად დავსახავთ, რომელიც სადღეისოდ არის მთავარი ჩვენ-თვის, — ერთ და იმევე გზას უნდა გავყ-ვეს“.

ამ ბუნდოვანი ქართულის დემიგრაგია რომ ნათელი იყოს, არ უნდა დავგავიწყ-დეს, რომ ბ-ნი არსენიე იგივეა, რომელიც საქართველოს დამოუკიდებლობის დროსაც ასევე პრინციპულად აზროვნებდა და სწე-რდა რუსულ გაზეთ „ბორბა“-ში: „დამო-უყიდებლობა ჩვენთვის (?) ფეტიში არ არის“—ო. არც ის, რომ ოცდაათი წლის ემიგრანტებაში, ხან უფრ „სოციალისტურ-რი აზრი“-დან თვალს უშვრებოდა ბოლ-შევიკებს, ხან თავაძს ეკურკურებოდა და არც ის, რომ ბ-ნ ჟორდანიის ებრძოდა სწო-რედ ეროვნულ საქმის გადაუმელობისათ-ვის რუსებთან. და მხოლოდ შარშან „და-აჩოქა მთავრობა“ და მათთან ერთად დაი-ჩოქა ლეინების მამონისა და რუსების წი-ნაშე.

რალა თქმა უნდა, ასეთი არსენიეებისა-თვის სულერთია, ეროვნული თავისუფლე-ბა პრიმატია თუ მორიგ სადღეისო საკით-ხი, მაგრამ ქართველი ერი ზომ ასეთი პრი-მიტივებისაგან არ უესდება, ლეინის, რე-სის, თუ სხვა გადამათილის „დღევანდელი კვერცხი არიოს — ხვალისდელ ქათამს“ და საქართველოს დამოუკიდებლობა, სა-დღეისო, ცვალებად ტაქტიკის მორიგ ამო-ცანებში არიოს?

ძირითადი განსხვავება ჩვენსა და არსე-ნიე - ცინცაძეებისთანა მენშევიკებს შო-რს სწორედ ამაშია და ევრეთთარი სიტყ-ვიერი ეკვილიბრისტიკა და ფულიანი თუ უფული „ტაქტიკა“ ვერ შესცვლის ამ გა-ნსხვავებას: ჩვენთვის — ე რ ი ა უწინარეს ყოვლისა, თქვენთვის — უტვი; ჩვენთვის საქართველო, თქვენთვის სოციალისტური წყობილება (კომუნისტური მანიფესტით); ჩვენთვის კემშარტი დემოკრატიზმი, თქ-ვენთვის — მხოლოდ უნაზუდ მთაშამე-რადან 50 წლის პრაქტიკამ ნათელსყო თქვენი მენშევიკური-ბოლშევიკური დიქ-ტატორული სულსკვეთება, — ძალით, სი-ცრუით და ყველა უმსავგსო საშუალებით, როგორც წარსულში, ისე დღესაც ქართ-ველ ზალხსა და ემიგრაციას თავს მოახ-ვიოთ.

რ. გაბაშვილი.

* თუმცა ეხლაც და ათასი წლის წინა-დაც და შეიძლება ათასი წლის შემდეგაც — მეცნიერებამ კი არა, ბატმაც იცის, რომ არსებობენ და არსებობდნენ თავისუფალი (და დამოუკიდებელი) ერები, საცა პირო-ვნული თავისუფლება არ არის და არ იყო. და უყუღმაც; არიან დამოკიდებული ერ-ები, საცა პიროვნული თავისუფლება — დილია, მაგ. მონაკო, ანდორა, კანადა და სხვა.

რაც ყველა მართლმად უნდა იცოდეს:

ყავლი გაუფიქრო

1903 წელს, როცა ლონდონში გაიყარნენ ბოლშევიკები და მენშევიკები, ბატონმა კარსკი - ჟორდანისმა ხელი აიღო „საქართველოს ავტონომია“ზე (ე. ი. გადაუდგა „მესამე დასს“) და მიემხრო საქართველოს მოძულე პლენაროსს, რისთვისაც 1918 წ., დამოუკიდებლობის გამოცხადების შემდეგ, „რუსეთის სოც.-დემ. პარტიის“ მეთაურებმა, თბილისის ერთ-ერთ საუკეთესო გამზარს დაარქვეს „პლენაროსის ბროსეკტი“.

1912 წელს, ბატონ ნ. ჟორდანისა „რ. ს.-დ. პარტიულ“ მეგობრებმა კიევიშ გაუბოძეს სხდობა — ბორჩალო, ახალციხე-ახალქალაქი, საინგილო და აფხაზეთი, „რ. ს.-დ. პარტიის“ ხათრით და მოლიანი იმპერიის დემოკრატიზაციისათვის. (იხ. ჟორნ. „კლდე“ № 2 და რუქა).

1913 წ. მენშევიკების მეთაურებმა (დღევანდელმა) გაუბოძეს პირაქეთილ ოსებს საქართველოს შუაგული — ცხინვალამდე (იხ. „ხანათა საკითხი“).

1917 წ. მაისში, უკვე „რევოლუციის“ დროს, ბატონმა ნ. ჟორდანისმა წაიკითხა თბილისის გუბერნიის თავად-ახალბურთის დარბაზში (: ბელინსკაია ულიცა, № 2) მოხსენება, რომ „თბილისი არ ეკუთვნის საქართველოს, არამედ თანაბრად სომხებსა და აღმოსავლურს“.

და ამჟამად წლის ნოემბერში, „საქ. ეროვნულ კრილიზაზე“ (სახანრო ოპორაში) წარმოასთქვა სიტყვა, რომ ... „... საქართველო დაუბრუნდება რუსეთს, როცა იქ აღსდგება ნარმალური (?) წეს-წყობილება...“.

1917 წლისავე მარტში, ბატონმა ევ. გეგეჭკორმა მიწვეულმა „ბრესტ-ლიტოვსკის საზავო კონფერენციის“ — გაუგზავნა დეპეშა: „რადგან ამერიკა-კავკასია რუსეთის ნაწილი არის, ზავის საკითხი რუსეთის ხელისუფლების კომპეტენციას შეადგენს“ და რუსმა ბოლშევიკებმა, ტროცკის მეთაურობით, შეჭრეს „სამარტვინიო ზავი“ (პონაზნი მიჩი), რომლითაც საქართველო „კულტურის აკადემია“ — ბათუმი, ყარსი და არტანის გადარევა ოსმალეთს.

1918 წელს 26 მაისს, საქართველომ გამოაცხადა (ეხლანდელი სოც.-დემ. მეთაურებზე ძალდატანებით, იხ. „საქ. ჟამ.“ № 4) დამოუკიდებლობა და ბატონი რ. არსენიძე სწორად იხავე წლის ბოლოში (იხ. გაზ. „ბოზა“) „დამოუკიდებლობა ჩვენთვის ფაქტში არ არის“ — და დღესაც არ არის

მისთვის პრიმატი, არამედ მორიგი ტაქტიკის ამოცანა, როგორც ყველა მისი ტოლი (წლოვანობით და გონების ხარისხით) ამხანაგისათვის.

1946 წლის ჟორდანისა - გეგეჭკორის „აბრუნდი“-აც რომ თავი დავანებოთ, რამაც გაპყო ქართველობა, — 1951 წლის „ვის-ბადენმა“ საბოლოოდ გადაულოცა „ხელმძღვანელობა“ სწორედ არსენიძე-ცინცაძე-ურატაძეს, ძველად რუსეთისათვის თავგანწირულ „მეზუფე კოლონას“ საქართველოში და დღესაც ლევიან-აბრამოვიჩების მატერიალურ და რუსეთის დემოკრატიის (?) იდეოლოგიურ ხელში შემყურეთ.

ჟორდანისა - გეგეჭკორის ხელიდან გაუვარდა, მათ ხელში 33 წლის განმავლობაში მოკანკალე, საქართველოს დროშა და „ქართულ (?) ეროვნულ (?) საბჭომ“ კვლავ ააფრიალა კერესკის მოწითლო, მოლიანი რუსეთის დემოკრატიის (?) დროშა.

გ. ჟორდანისათვის ცვანდა, ეტყობა, ამის გაგება, რადგან „მებრძოლი საქართველო“ № 2, მისი პირით, ვერ ხელდაც განსხვავებას მისი ბრძოლისა და ქადაგების შორის, როცა ის იყო „რუსეთის სოც.-დემ. პარტიის“ წევრი და შეცვლილ მდგომარეობის შორის, მას აქეთ რაც ის საქართველოს „მთავრობის თავმჯდომარედ“ გახდა ბედმა.

მაგრამ მკითხველმა ქართველმა შეიძლება იფიქროს, ყველა ზემოაღნიშნულის მიხედვით (ბ-ნ რ. არსენიძეს ნათქვამთან დაკავშირებით: „რუსებს გადაუკურებთ“-ო; ან ბ-ნ აკ. ჩხენკელის ნაწერთან: „რუსეთი ჩვენ დავანგრეთ“-ო. იხ. პროზა: „ერი და სახელმწიფო“; ნ. ჟორდანისა 30 წლის ემიგრანტობის წაჯე - უკუგაქცეობასთან), რომ — „სოც.-დემოკრატიის მეთაურები კალექტურ ოთარბეგის როლს თამაშობენ ნახევარი საუკუნის განმავლობაში რუსეთის მიმართ? ეს სასტყუარო პიპიტეზაცია რომ დაუშვათ მათ სასარგებლოდ, უნდა ითქვას, რომ პოლიტიკა თუარბი არ არის და თუ სუბმატოვ-იუენმა თავისი „ლალა“

*) „ხანია ჰუმანოვი ვაშე სერდცე“, სწორად რევოლუციონერი ნოე. ჟანდარმის პოლკოვნიკს; და „მებრძ. საქ.“ № 2-ში სწერს პრემიერ მინისტრი „ნ. ე.“ — აბრამოვიჩ-შვარცების საყურადღებოდ; იქნება გეგეჭკორის თავაძეებისათვისაც.

„ო რ ი ლ დ ე ს ი ტ ა შ ი თ“

თუმცა ბატონი არსენიძე ნაიუსტიციის-მინისტრალია და, მგონი „იურისტის“, თავის „იურიდიე სიტყვაში“ (№ 5, „მებრძ. საქ.“) — სამ კოლონაზედ (უკაცრავად ამ „რუსულ“ სიტყვისათვის!) ვერ არჩევს, უნდა ვიფიქროთ, განგებ, — თორემ სულ მოკლედ საწყალობელი უნდა იყოს, თუ მართლად ვერ არჩევს უფლებრივ, საერთაშორისო თუ სხვა იურიდიულ ცნებათ, ობივალტელური (ეს კი ნამდვილი რუსული სიტყვაა) მასლათისაგან და სრულიად უგონებოდაც მრძანებს:

„ე. წ. „ქართული ეროვნული ცენტრი“ რუსის მოძულეა (?) და სახელად მინც რუსული „ცენტრი“ დაირქვა“-ო. რუსის მოძულეობა ჩვენ „ცენტრს არაფერში, გამოუჩენია, ეს განსაკუთრებით რუსული თემა — და თუ რუსეთის იმპერიაში არა გვსურს დარჩენა, — ეს უნდა უფლებების საკითხია და არა სიძულვილის გრძნობისა,

ტი“ — ლალატა გამოისყდა“, როგორც მას მოხდენილად უსაყვედურა „მოსკოვში წასულა“ კოტე მესხინი, — შინაგანი დრამა ჯერ კიდევ არ ნიშნავს დრამატურგობას.

ზენიანბისა და ოთარ-ბეგის როლისთვის, როგორც იუენის დრამატურგობისათვის, ადგილს აქვს მნიშვნელობა, — იუენი დამპყრობ მოსკოვში სწვრდა, მისი გამოგზავნილი-დამპყრობი სპარსეთში ნოქმელებდნენ, და რა აიძულეთ თავისუფალ ქვეყნებში მყოფ მენშევიკების მეთაურებს, ასეთი მლიქვნელობაზედ? განს თვით საქართველოში ცოტანი იქნებიან ოთარ-ბეგები, თვით კომუნისტთა შორისაც?

არა, ჩვენა ვშიშობთ, რომ რუსებისაგან განდიდებულნი, რუსებისაკენვე მიგვეწვიან და ქართველმა ერმა თავისი სიტყვა კი სთქვა 1918 წ. 26 მაისს (ამაში მონაწილენი არიან ნებსით, — ქართველი სოც. დემოკრატების შემდეგი თაობანიც და სწვებლიდ, — რუსთაფლებიც) და მას აღარა სჭირდება, არც არსენიძე-ურატაძეების პოემისციტები არც ცინცაძე-გეგეჭკორების პარატეტები (: ხუთი რუსი — ერთი გიგოლა“-ო, რომ ამბობენ ჩვენში), არც ჟორდანისა - ჩხენკელის თვალთმაქცობანი.

მათი ყავლი გასულია და ისტორიის ჩარხს ტყუილად და სცილიობენ, — შეაბრუნონ. არც ოთარ-ბეგობა მანცა და მინც ლამაზი, თავისუფალ საფრანგეთის თავისუფალ სცენაზედ.

რაც.

როგორც გვაბუნებს ნიხილი არსენიძე-სულ სხვადა სიტყვა „ცენტრი“. იურიტიკა უნდა იცოდეს, რომ ეს სიტყვა ლათინურია და ამით საერთაშორისოც და არსენიძე-ობივალტელს რუსული ჰგონია, რუსის სიყვარულით (?) და... იუენობით; როგორც იურტიკა, მინისტრი, მიხილი, არსენი(-ძე) და სხვა სიტყვებიც ალბად რუსული ჰგონია.

მას „არა სკალიან“ ჩვენთან კამათისათვის და ამიტომ... გვეკამათება თავშეუდებლად (ესე იგი არასოდეს მკაფიო ბრალდება არ იყენებს არამედ მხოლოდ უშინაარსო ნაჩიურ ბუნდუფანებს; არასოდეს შეაფიო ბრალდებზე პასუხს არ იძლევა, არამედ სიტყვას ბანზე ადებს და სხვა საგანზე გადადის, მაგრამ ეს მარქსისტული ცრუ-მეთოდია და რა ჰქნას?), თორემ ნუ თუ მართლა არ ესმის, რომ ჟორდანისა - გეგეჭკორის მორიგება თავაძესთან 1946 წ. საერთაშორისო ხასიათისა კი არ არის, არამედ — ემიგრანტების მტრის აგენტებთან (გინდაც თვრამეტი უცხო სამინისტროს კაციც დაესწროს). თუ კი მარშან „ჩვენზე კარვად“ ესმოდა ესგანსხვავება, წიქულ ლევიანისა და რუსების „ტაქტიკაში“ როგორ შეაცვლენენა საკუთარი... უტაქტობა?

მერე, სულ ჩვენი „ჭორები“ აკურია პირზე და ვერც ერთს ვერ ასახელებს სახელდობრივ, თავის ნამდვილი ჭორებით კი ვის ემსახურება, გამოუჩვენებელია; მათი იდეოლოგიის მითელი ფუტე ერთია: ყველა რუსის მტრად გამოცხადება... მთელი ქვეყნის დემოკრატიაც ასწავლიან, რომ რუსი უნდა იქნეს დათრგუნვილი... რომ კომუნშიში არც კი ღირს საბოლოოდ... თან ემუქრებიან (?), სანამ არ დაგვიჯერებთ, ახლოც არ მოგვკარებთ“. ამდენი ჭორი, ჭორის იგუდაშიც ძნელია, დაეტოოს, რადგან სულ მისივე ცრუ მოგონებაა.

დანარჩენ მის აბლა-უბდას რომ თავი დავანებოთ, ჩვენ არსად დავიწერია რომ არსენიძე, ცინცაძე და ურატაძე იღებდნენ მონაწილეობას იმ მონაპარაკებაში, რომ ელსაც ჟორდანისა - გეგეჭკორი აწარმოებდნენ თავაძესთან (მაშინ ამ „ოპოზიციონერებს“ ვინ ალაპარაკებდა საერთაშორისოდ (?) ჩვენ მხოლოდ იგონებთ მკითხველს, რომ დღეს 1951 წ. გუშინდელმა ოპოზიციონერებმა პაქტი დასდეს „საბჭოში“ — და „დააჩოქეს ე. მთავრობა“ ლევიან - რუსების წინ ეისხადენში და ამით

თ უ რ ძ ი ს ა მ ბ ო რ ი (მოგონებათა რეგულიან)

1926 წელს, ფარულად ჩამოსული სტამბოლიდან, ეცხობრბდი ქ. არტანის ახლოს, სოჯ. სარდვეცი-ში, ჩემს მეგობარ ბორჩალოელ მამედ - ალი - ეიუბ - ზადეს სახლში. მე და მამედ - ალის, ერთ მშვენიერ დღეს მოგვივიდა დაბატყება არტანში მცხოვრებ თურქ ასაფ - ბეისაგან:

— ძვირფასო არჩილ-ბეგ, სმირნიდან ჩამოვიდა ნათესავი პოლკოვნიკი ქერიმ-ბეი. უმართავ ვახშამს და ძალიანაგთხოვთ თქვენ და მამედ-ალის, დაგვეწყოთ. ამ საღამოს მეწვევიან აგრეთვე თქვენი ნაცნობი თურქი ოფიცრები. გელით.

მეორე დღეს, საღამოს, ჩემი ბინის კარების წინ ევლოდებოდა შეკაზმული ცხენს, ეზოში მომესმა მამედ - ალის ყვირილი. უჯავრდებოდა თავის ვაჟს, რომელიც აგვიანებდა ცხენის მოყვანას.

— ერთი მიბრძანე, შენ რომელი რეკლე - ხანი ბრძანდები, რომ ამდენ ხანს გარჩედ გვალოდინებ? — მიმართა საყვედურით მამედ - ალიმ თავის უფროს ვაჟს.

— მამედ - ალი, ცინ არის ეს „რეკლე - ხანი“? — დავეკითხე.

— საქართველოს მეფე ერეკლე! ბორჩალოში ჩვენები ასე ეძახიან. და როცა ვისმე დაატყობენ დიდ კაცობის დარემებს დიდ „რეკლეს“ სახელს ასხენებენ ხოლმე, — მოთხრა მამედმა.

ქ. არტანის გასწვრივ აღმართული თამარის ციხის ღამაზი ვალაყანი იუკეე ღამის ბურუსში ეხევიდა, როცა მე და მამედ-ალი შევახტით ცხენებს და ვაგვესლეთ დამართით.

მალე შევაცენდა, ნახევრად დაზვრულ, ქალაქის ნაპირას მდგომ, სახლის ეზოში. დიუფანში დავგებდა თვით მასპინძელი ასაფ - ბეი, დიდ ოში ნაწყობი სათადარიგო ახალგაზრდა თურქის ოფიცერი. ვახარებულმა ასაფმა ხელი მომიქიდა და შემეცანა ოთახში, სადაც გველოდებოდა შეკრებილი სტუმრობა; ყველანი მხურვალედ მოგვეგებნენ.

ქერიმ - ბეი, მალალი, შევეწვი-ულვაშიანი დაბლვერილი ადამიანი, აღმოჩნდა ენდარმის პოლკოვნიკი, ჩამოსული ანკარის მთავრობის დავალებით, ყარს - არტანის მხარეთა საკონტროლოდ.

— ამიტომ მომიწვია ასაფმა, რომ ამ უსიანიგნო ენდარმმა მოსთხოვა, ალბად ჩემი დაზვრევიც ექნება დავალებული, გავიჯიკე.

მალე შემოუსხედით მრავალ სასაძილო მავიდას. სუფრაზე მხოლოდ კოვზები და ჩანგლები იყო დალაგებული. შტა გულს კი ხის თაბანი იყო პურიითა.

— აფსუს ქართულ-ბორჩალოური პური-მარილი! ამ მკლე თურქულ სუფრას კი არა ჰვაეს! თებზებიც კი არ მოგვიტანეს, — მწყრალად მითხრა მამედმა და გვერდზე მჯდომ ასაფ - ბეის ყურში რალცა წაწყო-ჩილა. ამის შემდეგ მე და მამედს შემოგვიტანეს თებზები. ამას მოჰყვა მოკალული სპილენძის ორი დიდი ჯამი, საყვესუქანი ბოზაშით, რომელიც მასხურმა დაუდგა სტუმრებს. თურქის ოფიცრებმა, ორი ჯამის გარშენო დაყოფილებმა; ჩაჰყვეს თავისი კოვზები საერთო კომუნალურ წვენში! მე და მამედი უხერხულობისაგან თავ - ჩაღუნული უგემურად ვსვლევა-

დით ჩვენს კერძს საკუთარი მთლაფებიდან. შემოიტანეს ორი ზორბა ბოთლი ამღვრული სასმელით: „დუზიკი“, თურქის არაყი! ყველამ სასწრაფოდ აივსო მოტანილ არყით საჩაფ დიდორნი ჭიქები. დავგისხეს ჩვენც. მერე უსიტყვიდ ყველამ მოიყუდა ვებერთელა სასმისი და ერთს წამს დაცალეს. პოლკოვნიკ ქერიმ - ბეიმ დაცალა პირველმა. მეც ცოტა მოგსვი, მამედ-ალიმ ტუჩები დასველა.

— ეს არ მოჰწონს, ქართველი რომ არ სევამდეს, ეს არსად ვაგონილა! — მომმართა საყვედურით ენდარმის პოლკოვნიკმა ქერიმ - გეგმა.

— ჩვენ, ქართველები, დაბადებიდან ვსვაბთ და გაყლენთლნი ვართ ღვინით. ეხლა თქვენი დრო დადგა, თურქებისა, რთომელიც აქამდის სმს ერიდებოდით... უნდა დაგვეწოთ ახლა სმაში. ამიტომ მეც მოგიდებოთ, როცა მესხეთე ქიქას დაათავებთ, ქერიმ - ბეგი — მიუგე მას. ვარშემი ასტყდა სიცილი.

— ქართველები ხელოვანი არიან სმაში, სვამენ ნელ - ნელა და დიდ ხანს. არც ითვებიან; დროსაც სიმღერაში და კარგ მუსიკაში ატარებენ, ჩვენსავით რომ ჰყლაპონ, ერთს საათზე მეტს ვერ გასძლებენ, — გამომესარჩლა მასპინძელი ასაფი.

— თუ ასე სვით, ვერც თქვენი ახალი ჯანი გაუძლებს მავარ „დუზიკოს“ და მალე წასდებით — დავუმატე მეც.

— მაშინ ჩვენც ქართველური წესით მოვიქცეთ — სთქვა ქერიმ - ბეგმა — ესვით ცოტ - ცოტა და თან ვიმუსაფოთ. —

ყველანი ამაზე მოვირგდით. მით უფრო რომ სუფრასზე გაჩნდა ვებერთელა შემწ-

ვაჩი „ბეგი“, რომლის თლას და ჭამას, კაი დრო მოუწოდებოდა. თურქები მადიანათ შეუდგნენ გემრიელ ხორცის ჭამას, თან ხარბად და ხშირად აყოლებდნენ „ცოტ-ცოტა“ არაყს. მალე ყველას დაეტყო არაყის დაძლევა. მორთეს ერთმანეთში აწვეული ხმით ლაპარაკი. მხოლოდ პოლკოვნიკი ქერიმ - ბეი სევამდა „ქართველური წესით“ და თავის ადგილიდან თვალს არ მამორებდა. მამედი და მე ჩუმად ვბასობდით, ორივენი ვგჩნობდით ენდარმის თვალთა ჩაცვებულ ზვერფას.

— რას ჩამცივება ამ დაღვრემილ კაცის თვალი? რას დაეძებს ჩემში? მტერია თუ მოყვარე? — ეკითხებოდი ჩემს მამედ-ალის.

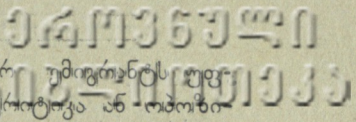
— რას ვაუგებ თურქ კაცს თვალბში? ვაცალით, იქნება რამე სთქვას — მიპასუხა მამედმა.

გვეგონებოდათ, ქერიმი მიმხვდარიყო ჩვენს ლაპარაკს... იუცხად მიუბრუნდა მასპინძელს და რალცა ლთხრა ჩემზე, მამედ-ალიმ ვადამითარგმნა:

— ქერიმ - ბეგი ამბობს, რომ იგი დიდი ხანია ვიყურებთ და ვიჭობს რომ თქვენ ისეთ ქართველ წიქებს უნდა ეკუთვნოთ, რომლებსაც ძველ წარსულში ბეგნი ომი ვდაუხდით თურქებთან და აგრედ-ვე კაი მეგობრობაც უჩვენებთ. ქერიმ ბეგს ახლა სურს მოისმინოს თქვენგან თუ რას ფიქრობთ ახლანდელი ქართველნი თურქესთან დამოკიდებულებაზე, — ვადამომცა ქერიმის თხოვნა მამედმა.

— ახლა კი ნამდვილად ჩავვარდი — ვიფიქრე, მაგრამ გამოსავალი აღარ მქონდა. უნდა შეპასუხნა. მოვიშველიე თარჯიმანი

გაუთხარასწორდნენ, დაიკვირებოდა დაიკვირებოდა... აი, რა განსხვავებაა „ჭორსა“ და „ჭორს“ შორის და ამისი გაბუნდობიანება, მართლაც სიბრძნეა იქნებოდა... რომ მოიძებნებოდეს „საბჭოეთში“.

არც „მტარებზე“ არც მეღვინეობა, არც ნიკოლავესკისათვის ჩვენ „წინააღმდეგობა“ — ეს მენაბრების საქმეა; — პირიქით, რამდენჯერმე ხანგასამით გვითქვამს: ვინდ მთლად ჩაეხუტეთ, სოც-დემოკრატიის მეთაურები — რუსებს და მათ ემიგრანტულს ორგანიზაციებს, **ოღონდ ნუ ატყუებთ** ნურც ქართველებს (მათ შორის ქართველ სოც-დემოკრატებსაც) და ნურც დევნილებს და ნიკოლავესკებს, ნურც სხვა „ამერიკელებს“ და მსოფლიო დემოკრატიას, რომ ამ ჩახუტებაში მთელი ემიგრაცია და ქართველობა — თქვენთან არის. ამის განსხვავება არ გეხმობა? „სად ახმებთ, სად წილკანია...“, სად სოც-დემოკრატიის ათიოდე მეთაური რუსთველი და სად ასიოდე ქართველი სოც-დემოკრატი ემიგრაციაში, დანარჩენი **ეროვნული** ემიგრაცია და ქართველი ერი?

დასასრულს — დახმარებაზე. ჩვენ „დოლარებით ვაყაყაყებ“ ვისაყვედურებთ მხოლოდ იმიტომ, რომ თქვენ დოლარებისათვის შეიცვალეთ პოლიტიკა და ტაქტიკა (ყ. მთავრობამ „პოლიტიკა შესცვალა“, არსენიძის სიტყვებითა 27/1 1952 წ. საჯარო კრებაზე). და თქვენი ვაგუფური, „ობოზიციის“ შარშანდელი „ტაქტიკა“ — სხვა იყო: შარშანდელ 20 ოქტომბრამდე თქვენ არა სცნობდით „ყილ, უკანონო და გამორჩეულ“ მთავრობას თქვენივე ლეგიტიმაციით და იმავე 27/1-ს სკანით მხოლოდ... 15 წლის ობოზიციის შემდეგ. რაც შეეხება ჩვენს წყაროებს, თქვენდა სასიხარულოდ ახდლად შეგვიძლიან ესთქვათ, რომ დღემდე „ეკვეტებით“ განსაკუთრებით ქართული წყაროებით.

მუმილიპირელი.

იხ. კლიშე: **მაშ ჩვენ თავიდანვე მართლნი ვიყავით, როდესაც ვაფრთხილებდით ქართველ ემიგრაციას, რომ „ვიხადენ ხაზი“; რომელიც ხელს იღებს ბრძოლაზე რუსულ იმპერიალიზმთან არის 28 აგვისტოს დაღობი.**

1952 წლის „მებრძოლი საქართველო“-ს ხელმძღვანელნი რა პირით უნდა შეხვდნენ ბენიას, ხუნუზს, ჯუღელს და ათას სხვა დახვალის რუსულ იმპერიალიზმთან ბრძოლაში?

ბატონო რედაქტორო!

უმორილიყვად გთხოვთ დაუთმოთ ადგილი ამ წერილს თქვენი გახუტვის უახლოეს ნომერში.

ქართული ემიგრაციისა და განსაკუთრებით პარიზის სათვისტომოს და მისი გამგეობის საყურადღებოდ:

გაზ. „საქართველო“-ში (№ 6) იყო ჩემი წერილი, მიუხედავად სათვისტომოს თავმჯდომარე ბ-ნ ალ. კორძაიას, უფრ. „ჩვენი დროშა“-ს რედაქტორ, ბ-ნ მ. სტურუას და უფრ. „მამული“-ს რედაქტორ, ბ. ვ ნოზაძესადმი, — არ ვადაქციეთ ქართული პრესა კერძო პირთა საკინკლაო ფურცლებად, როდესაც მიჩუმებულია ისეთი მადეგ პოლიტიკური გამოსვლა, როგორიც იყო ბ-ნ გრა. ურატაძის საზოგადო წერილი „სოციალისტიკური ვესტნიკ“-ში (№ 3, 1950 წ.). და დამატებით ურჩევდი ბ-ნ მ. სტურუას, უფრ. „ჩვენი დროშა“ არ გადაეცია „სხვის დროშა“-დ, შემოსაღწეულ ურატაძის წერილის მიჩქმალვით. მით უფრო, რომ 16/IV 1950 წ., პარიზის სათვისტომოს **საჯარო** კრებამ, — მიიღო დადგენილება (ერთხმად) „მიენდოს ამ საკითხის გაჩევა გამგეობას და შედეგი მოხსენდეს მომავალ საზოგადო ყრილობას“. საქმეს მსულელობა ნიქცა, გამგეობამ 1950 წ. 12 ივლისს სხდომაზე შემდეგი დადგენილება მიიღო: „უსამოგებება, გამოწვეული ქართულ სათვისტომოში ბ. გრ. ურატაძის უცხოელ პრესაში გამოქვეყნებულ წერილის მიერ (იხ. „სოციალისტიკური ვესტნიკ“, № 3 - 630) და ამის გამო გამოხატულებაში შემოსული წერილობითი პროტესტები, მიიღო შემდეგი დადგენილება: ვინაიდან ბ. გრ. ურატაძის — წერილის მიერ გამოწვეული უსამოგებება შეეხება არა მარტო „ეროვნულ“, არამედ აგრეთვე პოლიტიკურ მნიშვნელობის საკითხს — რასაც, თანამხმედ წესდებისა, გამგეობა არა სწყვეტს, — გამგეობა თავის მოვალეობად სთვლის მოიწვიოს ყველა ქართულ პარტიათა და დაჯგუფებათა წარმომადგენლები და ვადაქციეს მათ აღნიშნული დავის გადაწყვეტა“. იმ შემთხვევაში, თუ ეს საკითხი პოლიტიკურ ორგანიზაციათა წარმომადგენლობაში იქნა გადაწყვიტა: „გამგეობა გააჩევენებს მას ასოციაციის საზოგადო კრებას“. ასლის გამოწვებ ს. მ. ქ. ა. თავმჯდომარე ლევან ზურაბიშვილი.

ზემო აღნიშნული ასლი ოქმისა, შედ დაბრთული წერილით მიველე 14 ივლისს 1950

წერილი რედაქციას

წელს, მის შემდეგ ვუცადე, ვუცდი პასუხს დღემდის, არავითარი; და რამოდენა: ზურაბიშვილი ვადადა, განგება ვადაჩეხულ იქნა, ყრილობაზე ეს საკითხი არ დასმულს, საქმე მიიძინა, მიჩუმეს.

დიდი დრო არ გასულა „ჩვენი დროშა“-ს № 10-ში 1951 წ. მოთავსებულა წერილი ბ-ნი კორძაიასი, როგორც მიუხედავად სათვისტომოს თავმჯდომარისა 18 აგვისტოს დადგენილებით, გამგეობა წერილებს მოთავსებულს, „მამული“-ს № 2-ში.

სტყდა განგება პარიზის სათვისტომოს ახალ გამგეობისა, სხდომები, პარტიულ ორგანიზაციათა წარმომადგენლების, მითქმა - მოთქმა, ჩურჩული, ვაზობ - ვამოხმობა. დაადგინეს: „აღამომ „მამული“-ს რედაქტორი; დაბეჭდეს პროკლამაციები ათასობით და უროგებდენ ხალხს. ამით დაიბრუნა ტრადიცია, თვითონ ჩაერიგნენ კერძო ხასიათის კინკლაობაში — დაავიწყდათ რომ უკანა ჰქონდათ მეტად მიძე და ჩაჩუმებული საქმე: ურატაძის წერილი.

დღემდისაც რომ არ გაურჩევათ ურატაძის საქმე, არც პასუხი მქონია, — არაფრად დაფაქეს საზოგადო ყრილობის დადგენილება და მისი გამგეობისა, მივმართე ზემოდ აღნიშნულ პირებს, — ეს საქმე მოეგვარებინათ, გაეღენა ექონათ ურატაძეზე, — იმის მაგიერ, პასუხი გაეცათ ამ წერილზე და მის შინაარსზე, ისევე „ჩვენი დროშა“-ს № 12, 1952 წ. მოთავსებულა წერილი გრ. ურატაძისა, „მცირე შენიშვნა“, სადაც სრულებით არ ეხება ჩემი წერილის შინაარსს და ძველი 1903 - 1905 წლებების დამაქვეყნებელი პროპაგანდისტული და დემოგოგური სიტყვებით მიმსაბინდლება და თავის თავს უწოდებს „თვალსაჩინო მოღვაწეს“. რაშია მისი „პრინციპების“, იდეოლოგიის პატრონის თვალსაჩინობა? რის ვაქეთება შექცლო, ან რა მაგალითი მოგვცა, ვარდა საქმის გაფუჭებისა, რომლის მოწმენიც ვართ. ასე რომ „თავის ქება კიტრად ღირს“-ო, ამაზე ითქმის. ადსუს საქართველო, ქართველო ხალხო, როდესაც ასეთი პროვოკაციები ჩემობენ მოღვაწეობას, როცა „ხედაურნი დაიბრუნენ...“.

სიმართლის აღნიშვნას მისი ლექსიკონით უწოდებს „ცილისწამებას“; გამოდის, რომ მხოლოდ გრ. ურატაძის, იუსტიციის ს. დემოკრატიის ავენტს, შეუძლია სწეროს, ისიც უცხო პრესაში, — საქართველოს ირგვლივ და ქართველ მოქალაქეს, ნამდვილ

ეროვნულ - პოლიტიკურ უმოგონეს თვალსაზრისად არა ჰქონია, ქართველნი რომოხი ცია გაუწიოს. აი; ბატონებო, სადამდის მიდის თავხედობა და როგორი აიშვეს თავი უცხო ელემენტებში. „გარეულმა კაცამ შინაური გააგლო“-ვო? ესთქვათ, მე ცილს ვწამებ, მთელი სათვისტომოც და მისი გამგეობაც? სად არის ლოლიკა? ისე გაუფიქრეთ თავს, რომ დღესაც ასეთი პიროვნება ხელს აფათურებს ქართულ წმინდა საქმეში და სანამ გვიან არ არის, უნდა მივიღოთ ზომები, თორემ პასუხის მეგველნი ცრის წინაშე ყველანი თანასწორნი ვართ. (იხ. ბ. ნოე, უორდანიას „ჩვენი უთანხმოება“-ში გვერდი 12, 17, 18, 19, 20, 21, 27 და სხვა. 1928 გამოცემული ამ საკითხის ირგვლივ). „პატრიოტად მოაქვს თავი“. მართლაც დიდი პატრიოტია, მაგრამ, რუსეთისა და არა საქართველოსი. დაწყებული 1903 წ. დღემდის და დღესაც იგი აკეთებს რუსულ საქმეს (ერთხელაც არ განუცხადებია, რომ იგი ქართველი სოც-დემოკრატი), არ შეუცვლია არც ფერი, არც პოლიტიკა, არც ტაქტიკა მუშაობისა; მის „პატრიოტობაზე“ არ ვედავები, ყოველი მისი წერილი, ნამოქმედარი კარგად გამოკრას ცხვირი საზოცში, — მოსკოვში ჩასვლისა ვამოადგება, იქ დაიწვიოს პატრიოტობა.

ვინაიდან საფრანგეთში თავისუფალი სასამართლოა, ყველასათვის თანასწორი, იგი რუსეთის პატრიოტია. მე კი — საქართველოს მოქალაქე. აი ეს წერილიც, მიმართოს სასამართლოს საფრანგეთისას, ნაძრას საჩივარი. თუ სახარჯოდ არ ეყოფა დახურდავებული დოლარები, რუსეთის მანეთები, ოქროს საათის საფასური და ლევოსის ქართველების კიტრის ფრანკები, მასა ჰყავს თანამოაზრენი, ხელის შეწყობნი, რომელნიც დაეხმარებინ ამ საქმეში და სამუდამოდ გამოირკვევა თუ სად მოგებნოთ ზუდე, რუსეთის პოლიტიკის განმხორციელებელია.

რაც შეეხება ჩემს ატესტაციას, ჯერ არა მქონია საქართველა მეთხოვა რუსეთისა და მისი ავინტებისაგან. მისთვის კი საქიროა ატესტაცია ქართველი მოღვაწეებისა: „ბ-ნი სოლიდისტრო ვიბლადისა, ვაბო ხუნდაძისა, დავით სალირაშვილისა, კობახიძისა და სხვა და სხვა...“

პატივისცემით და სრული ჩემი პასუხის მეტელობით **მიხ. ჩუბინიძე.**
Michel Tchoubinidzé
241, rue de la Croix Nivert, Paris (15e)

მამედ - ალი და გზა და გზა ვათარგმნინე ჩემი სიტყვა:

— ბატონო პოლოკონიკო ქერიმ - ბევი, მართალია ვითქვამთ: ჩვენს შამა - პაპებს ბევი ომი ვადაუხდიათ თქვენს წინაპრებთან და ნამდვილი მეგობრობაც უჩვენებიათ. სამუხაროდ, ოსმალეთის მხრივ, მართალია და მტრობა ახსოვს საქართველოს, თურქების მიგომბრობა კი ძალიან ნაკლებად. წარსულში ხონთართა თურქებმა საქართველოში სადაც კი ფეხი შემოდგეს, ან განადგურეს იგი ან და გამოღმებით ისე ავიწროებდნენ ქართველობას, რომ ბოლოს საქართველო და მისი კავკასიელი მეზობლები რუსების ჯამში მოაქციეს. რუსეთის დაწოლით სულთანებმა მალე წააგეს თავისი იმპერია და ტახტიც და ვადაწყენს დაქველდ საქართველოს და კავკასიისა. ჩვენს დროშიც ახალმა თურქებმა, ამ ადგილის საფასურში, სადაც ამ ჯამად დღეს პურს შევექცევით, შემოღვევა კავკასიაში ვაუმაძღარი ბოლშევიკ სკვითების ურდობები და კვლავ ვადაულოცა რუსეთს ქართული ღობე. მეკითხებით ქართულ - თურქთა დამოკიდებულებაზე? 3.000 წელზე მეტია პატარა ქართველი ცრი სცხოვრობს კავკასიის მიწა - წყალზე. ინახავდა თავის უძველესიდან კუთვნილ საბინადროს, ყრიონულ სახეს, ადათებს, რაგულს და მსოფლიოში უძველეს პატარა სამეფოს. განა ამისი შენახვა პატარა ერს შეეძლებოდა ათას წლებში მანძილზე, თუ ვას არ ჰქონოდა შესაფერო ხასიათი ნამდვილ მეგობრობისა და კეთილ - მეზობლობისა ვაჩემოკული ხალხებთან? სიძულელი და მტრობა რაგულისა და მოღვმის ნიდაგზე ქართულ ხასიათს და ბუნებას არ ცვლებს.

მართალია, თავისასმულამ მგარად იცავდა, მაგრამ სხვისასაც პატივსაცემდა, ასეთნი იყენენ ქართველები ძველად. ასეთივე დაბრუნენ დღესაც თქვენზე, დიდ მეზობლებზე, თურქ - საარსებლებზე დამოკიდებულის ქართველების ამ ღირებულობის სწორი დაფასება. თუ შეინახათ და ვადაგრებთ თავისუფალ საქართველოს სახელმწიფოს, ე. ი. თქვენს ზურგს, — წელში ვაიმართებით, თუ არა და სლაგინთა ან სხვა დიდ ხალხთა მოწოდებულ სტიქიონების მსხვერპლად შექმნებით. ან სასმისით ვადაღვრებულელებ თქვენ მამაც ვამძლე თურქ ხალხს. ღმერთმა ინებოს რომ ქართველების ამ ღრმა რწმენამ თურქებშიაც დამკვიდროს. მაშინ ჩვენ და თქვენს ბედს, ნათქვამია: „მადლიც არ დააწყვეს“. — ესთქვი ეს, და როცა მამედ-ალიმ დაათვა ამ ბოლოს თავმჯდომარე, შეუჯავხე ქერიმ - ბევის ჩემი ჰქვა. ფეხზედ წამომდგარი თურქის ოფიცრებმ მომესალმნენ მხურვალე თანაგრძობით და „იამასუნ გურჯისტან!“-ის ძახლით.

ყველაზე მეტად ვახარებელი იყო ქართველების ერთგული ბოროლოელი მამედ-ალი-ვიტუბ-ზადე... და ღვინო-არყის ნობელე მამადიანამ მამედ-ალიმ ვადაპრა თავისი წილი არყისა!

— მადლობელი ვარ თქვენი გულია პასუხისათვის, აჩჩილო - ბეგ. — მითხრა თურქ პოლოკონიკამა — ნება მიბოძეთ მეც არ დამოკიდებით ჩემი თურქული აზრი და გრძობები, გამოწვეული თქვენი სამეგობრო სიტყვით. რასაც ბრძანებდით წარსულ ოსმალურ ცულ პოლიტიკაზე კავკასიელების მიმართ, მართალი ვიბრძანებიათ. ჩვენი სულთნები ძალიან შესცდნენ... ვიტყვი მეტს: იქნებ დღესაც ვაჭირებებში ჩავარდ-

ნილინი, კვლავ შეცდომებს ჩავდივართ ჩვენც კავკასიურ პოლიტიკაში. მაგრამ მე-რწმუნეთ, რომ სულთნების ხანა მოთავებულია და ჩვენი შეცდომებაც დროებითია, რადგან ყველა თურქნი აშკარად ვგრძნობთ, რომ კავკასიის მხრივ უნდა საბოლოოთ ზურგი ვავიმაგრეთ, თორემ მთლად მოვისპობით. ამაში თქვენი სამშობლო და ხალხი, მართლადაც, დიდ ისტორიულ როლს თამაშობს. თუ ამ ცვალებად უკუღმართ დროში არ ვაყცდებით, ვაუძლებთ ბოლშევიკურ სახადს, დარწმუნებული ვარ, რომ ნიჭიერი, უნაჩიანი ქართველების შემწეობით და ჩვენი დახმარებით კავკასიისაგან ისეთი ციხე - სიმაგრე აღიმართება, რომ მისი მორევა მხოლოდ ღმერთს და შეეძლება! არ მოგერიდებით ჩემი გრძობების გამომწვეურებაშიც: მე ვარ წმინდა თურქი, შორეულ სმირნიდან. ჩემს სისხლში არ ურევია არც ერთი ცვაიო არც ჩერქეზთა, არც ქართველთა ან რომელიმე კავკასიის მოღვმის ხალხის სისხლისა. და რასაც ეძლეა მოგიბრობთ ეს მხოლოდ და მხოლოდ წმინდა თურქის გრძობითაა ნაკარხხევი. თქვენ რომ ასე დიდ ხანს დაგცქერილით, იმ წუთებში ვამახსენდა ჩემი ბების ნამებობი, რომელიც თქვენს ხალხს შეეხება:

— შეილო, — მითხრა მან, ჯერ კიდევ ყმაწვილს — ქვეყნიერობაზე ათასგვარი ხალხი ბინადრობს სხვა და სხვა ფერისა, რაგულისა, ხასიათისა... მაგრამ მათ სიმრავლეში არის ერთი პატარა ერი, რომელიც ვანორჩევა ყველასაგან თავის კეთილშობილებით, გულგობილით, ნამაკობით, სტუმართ - მოყვარეობით და მეგობრობით. ამ ხალხს „გურჯებს“ უძახიან. თუ სადმე შე-

ხედები, უსათუოდ ვამოარჩევ მათ ამ ნიშნებით სხვა ადამიანებისაგან... და პატივი ეცი. მათ იცან საპატივიცემლოს ვადახლო. — თქვენმა თამამმა, გულწრფელმა სიტყვამ ვასეებით დამიდასტურა ჩემი ბების ანდერძის სინართლე და ნება მიბოძეთ, ძვირფასო ქართველო მეზობელო, პირის - პირ წარვიდეეთ და პატივი გცეთ — და ამ სიტყვის თქმასთან, თურქის თანდარმის პოლოკონიკო ქერიმ - ბევი წამოვიდა ჩემსკენ... მომიდა გვერდზე და... მხარზე მაკოცა! მერე ვადაღვია მამედ - ალის...

— ვაუმაჯოს თურქ - ქართველების მეგობრობას! — დასძახეს ერთხმად მამადიელმა და მისმა სტუმრებმა.

— ინშალაჰ! — დაუმატა ბოროლოელ ყარაფაფახმა მამედ - ალიმ.

ვაოცებული ამ ამბით, ჩაფიქრებული, შუალამისა ცბრუნდებოდი სახლში.

— რა შთაბეჭდილება მოახდინა თქვენზე თურქის ამბობა, არჩილ - ბეგ? — მკითხა გზაში მამედ - ალიმ.

— ძალიან დიდი, ჩემი მამედ - ალი, ეს პატივისცემა მიეკუთვნება ჩვენს ქართველ დიდ წინაპრებს, რომლებმაც ასე შორს ვაიტანეს ქართველ კი კაცობის სახელი,

— იმათაც და თქვენც... თქვენც ხომ მათი ჩამომავალი ბრძანდებით — მიბასუხა დიმილით, ზრდილობიანმა ძველმა ბოროლოელ აზნაურმა.

დ. ვაჩნაძე.
1926 წ. ოქტომბერი.

ც ე მ ბ ი ს ვ შ რ ც ე ლ ი

ა ნ ა ნ ა

არ. მახისა, ვაცი, და ვაიხის ვარდა, „ქართლის ცხოვრებაში“ მოხსენებულია სხვა დემეტრიელები საქართველოს წარმართობის დროისა, სახელდობრ — ანანა და დანი...

დღეს, საქართველო - კავკასიისა და მცირე აზიის პარალელური გათხრებისა და შესწავლის შედეგად, აღმოჩენილია ალარებელი ნიშნები (ქუჩები, იარაღი, მოსართავები და ათასი სხ.), არა მარტო ამ ორი სივრცის მჭიდრო ურთიერთობისა (ე. ი. მოძრავი ვაჭრობით, ბრძოლებით, გზებში, ცივილიზაციის მატერიალური საგნებით, თუ სარწმუნოებით), არამედ თითქმის ერთიანი ცხოვრებისა; — ქრისტეს დაბადებამდე ათასი წლით.

ამ მხრივ საინტერესოა არა მარტო ახლად აღმოჩენილი საქართველო - კავკასიისა — სასახლეები, მარტო — საწინახლები, ცხე-ქალაქები, არცა, კედლებსა და კლდეებზედ ლურსმული წარწერებით (ე. ი. უძრავი ნაშენობითაც), არამედ სულ უკანასკნელად აღმოჩენილი ირანის ქალაქ ნიბურში, ჩიკაგოსა და პენსილვანიის უნივერსიტეტის მეცნიერ არქეოლოგთაგან, — ინანას ტაძარი.

უკანასკნელი მსოფლიო ომის შემდეგი გათხრებიდან, ეს აღმოჩენა მნიშვნელოვანია თავის - თავად (ინანას ტაძარი დათარიღებულია მეცნიერებისაგან — 4.000 წლით ქ. წ.). და უფრო მეტად, შიგ ნაპოვი წიგნაკრები (ფირფიტები) და სამი ბუთით (სტატუა) სუმერიული პირველი დინასტიისა (2.300 წ. ქ. წ.). ერთ - ერთ ბუთის ზედა აქვს სამეფო წარწერაც.

ამერიკელ მეცნიერებთან ერთად, რომელიც საბუთთანად ფიქრობენ, რომ ახალი აღმოჩენილი ინანას ტაძრისა, წიგნთსაცავისა და ბუთებისა, — მრავალმხრივ შეესაბამება წინა მეცნიერთა ცნობებს სუმერიულთა ცხოვრებასა და სარწმუნოებაზედ; — საქართველოსაც ეხსენება ისტორიული კაბადონი ცივილიზაციისა — სპარსეთისა და ხმელთაშუა ზღვის ყურემდე; ინანა არის „ქართლის ცხოვრების“ ანანა, რომელიც ვიღ - გამეში ძველი სახელია ჩვენი კამეჩისა (იხილეთ სულხან საბას ლექსიკონი) და ქალღმერთ მეფეთა ციხე - დარბაზები ამიერ - კავკასიაში, ათას სხვა გეოგრაფიულ - ეტნოგრაფიულ სახელებთან და ნივთიერ ნაშთებთან ერთად; — უკვე თითქმის ადვილად ამოსაცნობი იეროგლიფები.

Крик души... русской.

არგენტინის რუსულ ვაზ. „ნაშა სტრანა“-ში (10 - 5 1952 წ.) დაბეჭდილია ფრანგი დამახასიათებელი წერილი რუსის ქალისა:

„შეხედეთ, მსოფლიოს მეექვსედი — რუსეთი — ვადატყა ქვეყნის მეთხუთედ ნაწილად; დღესი რუსული მიწაზე ვახდა; თითქმის გაერთიანდა სლავიანობა; 1905 წლის სირცხვილი, — რუსეთი - იაპონიის ომი — ნორმენდილია სტალინის წყალობით. ასეთი პრესტიჟი რუსეთისათვის არ შეუქმნია ეკატერინე დიდსაც, რაც მისცა სტალინმა...“

„თუ ომი ატყდა, ქრთი წუთითაც არ შექცება, რომ მოსკოვი ვადატყვებებს (ირასკოლომბატიც დარეებზე) ამერიკას და არ შეარჩენს არც ფრანსა და ბუმბულს (ნი პუნა, ნი პერა). შეხედეთ: საფრანგეთი ჩაბაღდა; ბელგია არ იბრძოლებს; პოლანდია — ჯაბონისა და ყვავილების მეტს არას წარმოადგენს; ინგლისი? — გლახა: ერთი კვირები აქვს კვირაში; იტალია განადგურებულია წყალდიდობით; სკანდინავი?; შვეციის ფოლადი თითქმის უფასოდ და უკლებლივ მიდის მოსკოვი, როგორც ხარკი დამოუკიდებლობისა; დანია ყველაფერს აკეთებს მოსკოვის სურვილით, რადგან სტალინს თვალთუქი არ აქვს. მაშ ვინ იბრძობებს ქვერბაში მოსკოვის წინააღმდეგ? — არაინ! „მე მეჯავრება ანგლო - საქონები, რომელიც ბოლშევიკები და სრულებით არ მჯერს მათი... ჩემი ლოზუნგია: დემოკრ...“

რუსეთი! მართლმადიდებელი თეოთმპრობელობა! და რომ ეს განხორციელდეს, — საქარია თეთრი სტალინი!“

(„კავკასი“, № 8).

ასე უტიფრად ფიქრობს და გრძობს ყველა რუსი, მაგრამ წამოსცდა ჯერ - ჯერობით ერთს რუსის ქალს, ერთ რუსულ ფურნალში, რაც ვულში უდევთ მემარჯვენებს და მემარცხენეთ. აი, ვას უთანხმდებიან პარიზის ქართველი მენშევიკური „საბჭოელი“, იმის მაგიერ, რომ შეუთანხმდნენ მსოფლიო დემოკრატისა, — წითელი, თეთრი თუ შავი სტალინის წინააღმდეგ და ამ საშინელ სინამდვილეზე აუხილონ თვალი ქვეყნიერებას.

უკრაინა არაა რუსეთი.

ამერიკულ უკრაინელთა კონგრესზე, ამერიკის მინისტრმა ჩემბერმა მიმართა დამსწრეთ საყურადღებო სატყვი, რომლის მთავარი დებულებანი ზედ გამოჭრილია საქართველოსად. მოგვყავს შემოკლებით.

„ათასი წლის წინად, როცა ამერიკა აღმოჩენილიც არ იყო (და არც რუსეთი არსებობდა), უკრაინელმა ერმა შექმნა კიდეის კულტურული სამეფო, შემდეგ დაბჭობილი და დღემდე დამონებული მოსკოვისაგან...“

„როგორც ამერიკის ხალხი განთავსდნენ თავის დროზე ორი იმპერიალიზმის (ფრანგული და ინგლისური) მეტოქეობისაგან ჩვენს მიწაზე, ისე უკრაინას მოელოდა სრული დამოუკიდებლობა გერმანულ და რუსულ იმპერიალიზმისაგან, რადგან ერთა თავისუფლებისაგან მოსწრაფება და უძღვევლია და ჩვენი ტრადიციით, აქეთკენა მიმართული ამერიკის სიმბატა და თანაგრძობა...“

„კრემლის ცდები უკრაინის გაკომუნისტებისა (მასიური ელუტით, გადასახლებით, კოლექტივიზაციით და სხ.), — სხვა არაფერია, გარდა ეროვნული ჩაგვრისა ერთი სახელმწიფოსაგან მეორესი, რუსებისაგან — არა რუსებისა...“

„დიდი შეცდომაა ფიქრი რუსეთის მთლიანობაზედ კომუნისტის ხელმძღვანელობით: მოსკოვი აღჩრბს უკრაინას, როგორც სხვა მრავალ ერს მთელ მსოფლიოში...“

„ვერავითარც იმპერიალიზმი ექნა სძლებს იქ, საცა ერთა მოსწრაფება არსებობს თავისუფლებისაგან და ამ მხრივ ჩვენთან არის დიდი უმრავლესობა მსოფლიოსა. დრო, რიცხვი და ერთა თავისუფლებისაგან, თავისუფლების ბაირადღარ ამერიკის მხარეზე...“

„... ჩვენ გვაძულდებიან უცადოთ იმ დროს, როცა თვით ამერიკაც ჩავარდება საფრთხეში, მაგრამ ბატონმა არესონმა უკვე გავაფრთხილა: „მეფეთა რუსეთის იმპერიალიზმზე მეტად, ბოლშევიკური იმპერიალიზმი უფრო ძლიერია და ვრცელია და სწამთ სტებების ფართობის უძღველობისა... მაგრამ მასაც ახლავს ყველა იმპერიების საძღვენი, რომელიც მუდამ ანგრევინ მას. ესაა მაჩვენებელი, თუ რა საგარეო პოლიტიკას უნდა აწერდებოდეს ამერიკა: იარაღით — იარაღის წინააღმდეგ; შინაგან ბრძოლაზედ (მეხეთუ კოლონები) — პასუხა ბრძოლითვე; შექმნა კოლექტიური ძლიერებისა, რადგან ცალ - ცალკე ერები შეიძლება ადვილ მსხვერპლად გადაიქცნენ.“

„აქ შეკრებილი, ყველაზედ ადვილად მიხვდებით თუ რა უნდა ეთქვა თავის სიტყვაში სახელმწიფო მდივანს, რადგან უკრაინელი ერი, ერთი იმათგანია, ვინც მსხვერპლად გადაიქცა 500 წლიდან რუსულ მტყუბლობისა. ერთობა ყველა თავისუფალ ერებთან აუცილებელია რუსეთის მცარცელობის ასალაგამად...“

„მუდრო ვილსონმა სთქვა: „ყველა ერსა აქვს უფლება თავის სუვერენობაზედ და პატარასაც... ტერიტორიის ხელუხლებლობაზედ, როგორც იდას“. 1919 წ. ვილსონის წარმოთქმულ გამაფრთხილებელ სიტყვებს; დღესაც იგივე ფასი აქვს: „ვისაც თავისუფლების დაცვა სურს, — ხელი ხმაზედ უნდა ეყიდოს“ — ი...“

„აქ ვიცი, თუ ამ წინასწარმტყველერ...“

მა სატყვებმა და მის შემდეგმა ამბებმა (1939 - 45 წ.) — ჯეჯა გვასწავლეს, მაგრამ თქვენ, უკრაინელებს — სწავლა არა გქორდებათ სასტიკი და დამღუბელი ხასიათის იმ იმპერიალიზმზედ, რომლის წინაშე დღესა ედგევართ. იგი იმუქრება განადგურებით ყველაფერს, რასაც ჩვენ წმიდათა ვთვლით...“

„მაშ რა უნდა გქნათ? კითხვობს პათეტიურად ბატონი ჩემბერი და ასრულებს სიტყვას პოეტური შედარებით, ისევე ვილსონის მოგონებით:

„დღეს ჩვენი დამოუკიდებლობის დღეა, როგორც ერისა! და 32 წლის წინად ვუდრო ვილსონმა სთქვა: „ჩვენ შეგვიძლია სირაქელმასავით შევრგოთ თავი სადმე, ან ვიყვნეთ არწიენი“. და ხსნის: ამერიკისაკენა მიქცეული მთელი მსოფლიოს სასოება და დაღადეს: ჩვენ მოვიდვართ, თუ წაგვიყვანთ. ღეთის მადლით, ჩვენ წაგვიყვანთ, თუ სხვებიც მოგვეყვებიან. დიდი ერი (ამერიკა) გაუძღვება მჭიდრო რიგებით... თავისუფლებისაგან და... ეს იქნება მისი არწივობა იმ სირაქელმებთან, ვინც თავს იტყუებს — ბრძოლა არ გვინდა“ — ი.

ლ ო ნ დ ო ნ შ ი

3 აგვისტოს 1952 წ. პოლონელთა აღმოსავლეთის ინსტიტუტის დარბაზში ქართველთა საზოგადოების გამგებობის მიერ მოწყობილი იყო მოხსენება როტმისტრ ფ. ნაცვლიშვილის, სათაურით: „საერთაშორისო პოლიტიკური მდგომარეობა და საქართველო“. მოხსენებელმა დასასაბათა ვე დაჩრა პოლიტიკურ მტრად რუსეთში პოლიტიკის ერთი და იგივეობა პატარა ერების მიმართ; რუსეთი, როგორც იყო, ისევე დაჩრა პოლიტიკური მტრად რუსეთში შემავალ ერებისა. რუსეთი როგორც ფერისაც უნდა იყოს, ნებით არასოდეს არ მისცემს დამოუკიდებელ არსებობას საქართველოს, ამიტომ ჩვენი „ბრძენი“ ყოფილი მთავრობა მტრებარც - ვისბადენ - მტარენებერგში ემიგრაციის რუსულ დაქსაქსულ ჯგუფებს კი არ უნდა აერთიანებდეს და მათ საზოგადო მოწყალეობას, არამედ მათ უნდა იცოდნენ, რომ საქართველოს დამოუკიდებლობა ცნობილია და ამ დამოუკიდებლობის აღდგენას ჩვენ უნდა ველოდეთ დიდი ბრიტანეთის, ამერიკის და მათი მოკავშირეების მიერ. ქართული პოლიტიკური მეთაურობა უნდა შეუშაბდეს კავკასიის მომეც ქრების დამოუკიდებლობის აღსადგენად. მთლიანი კავკასია არის თავიღები საქართველოს სახელმწიფოებრივი დამოუკიდებლობისა.

მოხსენებელი დაჯილდოებული იქნა ხანგრძლივი ტაშით. მოხსენების ძრველი ილაპარაკეს ბ. ბ. ა. ყიფიანმა, ა. ბოკერიამ, ი. მენთეშაშვილმა, ბ. ბაიტუგანმა და „დობლომანტმა“ ა. გუტუშვილმა, რომელიც ვადაფრთხილი იცადა ცინცაქების „მიღწევებს“ კერენსკისთან. აღღვეტულმა საზოგადოებამ მას ლაპარაკი შეაწყვიტინა და როდესაც კრების თავმჯდომარემ წესრიგი აღადგინა. სიტყვა მიიყა პატარასკემ სტუმარს ბატონ რევაზ ვაბაშვილს, რომელიც მიესალმა მოხსენებელს და მადლობა გადაუხადა, „ჯოგრანი აზროვნობისათვის“.

დამსწრე.

31 აგვისტოს 1952 წ. ქართველთა საზოგადოების გამგებობის მიერ მოწყობილ იქმნა საღამო 1924 წლის აგვისტოს აჯანყებაში დაღუპულ ვიროთა პატივსაცემად. საღამოს დაესწრა ლონდონის ქართველობა ოჯახებით. თავმჯდომარე ა. ყიფიანმა მიმართა საზოგადოებას ფეხზე ადგომით პატივი ეცათ აჯანყებაში დაღუპულებსათვის. 24 წლის აგვისტოს აჯანყებაზე ვრცელი მოხსენება გააკეთა ბ. მ. ი. გვაჩაშვილმა. ქართველ მანდილოსნების თაოსნობით მოწყობილი იყო ბუფეტი, სადაც დამსწრეებს სხვათა შორის შეეძლოთ ცხელ - ცხელი ხაჭაპურების მიროთმეცაც. გამგებობა მადლობას უცხადებს ბუფეტის მომწყობს ქალბატონთ: მარია გვაჩაშვილისა, ფრანჩესკა მენთეშაშვილისა და სოზინა ბოკერიასა.

ინგლისის ქართველთა საზოგადოების გამგებობა.

15 აგვისტოს, პარიზში პოლონელთა დარბაზში მხედრობის მთავარი ცხოვრება დღე - ღეცა ციამ შეასრულა „უცნობ ჯარისკაცის საფლავზე“ ცეცხლის აგნებით ცერემონია. დაპატივებულ უცხოელ დელეგაციათა შორის, ქართულ ეროვნულ-პოლიტიკური ცენტრისა და მხედრობის დელეგაციას, ცერემონიის შემდეგ მიწვეული იყო საზეიმო ყრილობაზე პოლონელების სამხედრო კერაში.

პოეტ დავით გურამიშვილზე.

ვაზ. „უკრაინისკი ვისტი“-ს (7 - IX) თანახმად — უკრაინაში აღმოჩენილია დღემდე კვალ - დაჯარგული საფლავი პოეტ დავით გურამიშვილისა.

იმავე „უკრ. ვ.“ ცნობით, ქ. სურამში 3 აგვისტოს დღის ზეიმით გახსნეს ძეგლი, 1913 წ. იქ გაჩაღდა ცხადებულ უკრაინელ პოეტ ლეია-უკრაინისკისა. ვაზ. უმატებს, რომ დღესასწაულს ღრმა საზეიმო ხასიათი ვერ მიეწერება მის ოფიციალურ მომწყობით — ოკუპანტებს, არამედ აიხსნება ქართულ - უკრაინულ გარდუვალ ეროვნულ ძმურ გრძნობებით.

ღენ. აიზენშტერის განცხადება.

25 აგვისტოს, „ამერიკულ ლევიონის“ კონგრესზე ღენ. აიზენშტერმა განაცხადა: „ჩვენმა მთავრობამ იერახელ და სამუდამოდ უნდა განუცხადოს კრემლს, რომ ჩვენ არასდროს არა ვსცნობთ საბჭოების პოზიციებს აღმოსავლეთ ევროპასა და აზიაში. უნდა დადგეს დრო, როდესაც ჩაგრულ ერებს მიეცემათ საშუალება, თავისუფლად განაგონ თავისი მომავალი“.

აგვისტოშივე, ფ. დელესმა — (ქრესტულოკანელთა კანდალტი საგარეო საქმეთა მინისტრის თანამ.) კრიტიკა გაუწია თანამედროვე პოლიტიკას ბოლშევიზმის მიმართ, რომელიც კმყოფილდება „შეზღუდვის მეთოდით“, და ურჩევს ამერიკას, მიმართოს ბოლშევიზმის — უეჭვების“ პოლიტიკას.

ღენ. ფრანკოს განცხადება.

ვაზ. „დია ნასიონ რომენ“ (1 სექტემბ.) გვაცნობს ღენ. ფრანკოს უკანასკნელ ოფიციალურ განცხადებას: „ესპანეთი მოიხოვს, რომ საყოველთაოდ აღიარებულ იქმნას — ყოველივე დათმობაზე ხელის აღებით, — რომ აუცილებელია თავიუფლების აღდგენა ყველა იმ ქვეყნებისა რომელიც ხელი იგდო წითელმა ტირანიამ“.

ვაზეთი „ლორორ“.

4 სექტემბრის ფრანგულ ვაზ. „ლორორ“-ში, განთქმული ფურნალისტი პანრი ბენაზე, მესამედ იმბოლებს ხმას რუსეთის მიერ ჩაგრულ ერების სასარგებლოდ, და სწერს: „ვინაიდან დღეს სტალინს აღარ შეუძლია მიჩქალოს ნაციონალურ მძაზრობათა გამომქადება, ის ჯავსის იყოს ადგილობრივ კომუნისტებზე და აი რატომ, მაგ., საქართველოში უმრავლესობა მინისტრებისა ვადაყენებული იქნა თანამდებობიდან“.

მადლობას ვუცხადებთ ბნ ბენაშეს, ჩაგრულ ერების შტკიცე დაცვისათვის, და ბოლშევიზმის რუსულ - იმპერიალისტურ სახის მხილებისათვის.

„ლა სევიუ დ'ათენ“ (1952 წ. მარტის ნომერი) ბ-ნი არმან ვასპარმა მოათავსა მოკლე წერილი, რომლის სათაურია: „საქართველოს ბედი“. წერილს ახასიათებს უდავი სიმბატისა საქართველოსადმი და საქამო ცოდნა ჩვენი ერის წარსულისა, — „ერისა, რომლის შემოქმედ ჰენიას დამტკიცება არა სჭირია“ — ი.

სხვათა შორის, ის გვატყობაუნებს, რომ ამერიკული სამეცნიერო მისია შეუდგა წარსულ წელს სინას მთის მანუსკრიპტების შესწავლას. მოვაგონებთ მეთიხველს, რომ ბ. არმან ვასპარს არა ერთხელ უწერია საქართველოზე და კავკასიაზე „გაზეთი დე ლოზან“-ში.